

Андрощук І.О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2232-8061>*

Androshchuk Iona

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics,
Management and Commercial Activities,
Central Ukrainian National Technical University*

ДЕМОГРАФІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЧИННИКИ РИЗИКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. У статті досліджено демографічні трансформації як ключові чинники, що впливають на глобальну продовольчу безпеку. Розглянуто якісні й кількісні зрушення в чисельності, віковій, статевій, урбанізаційній та регіональній структурі населення, які формують нові конфігурації попиту на продукти харчування та змінюють виробничі, логістичні й розподільчі процеси у системах продовольства. Виявлено, що зростання чисельності населення створює підвищений тиск на аграрні системи, інфраструктуру та ресурси, що у сукупності поглиблює ризики дефіциту продовольства, нестійкості в системах забезпечення та нерівномірного доступу до їжі. Особлива увага приділена проблемі старіння населення й його впливу на структуру споживання, а також необхідності інтеграції демографічних сценаріїв із прогнозами продуктивності аграрного сектору та кліматичними викликами. Стаття обґрунтовує важливість комплексного моделювання демографічних змін для формування адаптивних стратегій у сфері продовольчої безпеки.

Ключові слова: демографічні трансформації, глобальна продовольча безпека, приріст населення, старіння населення, урбанізація, продовольчі системи, агропродовольче виробництво, ризики продовольчої безпеки.

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається з низкою викликів, пов'язаних із забезпеченням глобальної продовольчої безпеки. Демографічні трансформації, зокрема зростання населення, урбанізація та старіння населення, разом зі змінами моделей споживання, такими як зростання попиту на продукти з високим вмістом білка та перероблені продукти, створюють нові ризики для стабільності продовольчих систем. Ці процеси створюють додатковий тиск на глобальні продовольчі системи, поглиблюючи ризики дефіциту ресурсів, нерівномірного доступу до продовольства та погіршення екологічної ситуації. Тому важливо провести аналіз демографічних трансформацій як основних чинників ризику для глобальної продовольчої безпеки, а також розробити рекомендації для їх пом'якшення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна вітчизняна наукова думка послідовно акцентує увагу на загрозливих тенденціях у сфері демографічного розвитку України, які безпосередньо впливають на стан її національної безпеки. Так, у низці досліджень авторитетних українських науковців, зокрема Грішнєвої О. та Харазішвілі Ю. [1, с. 78], наголошується, що розрахований інтегральний індекс демографічної безпеки свідчить про наявність системних кризових явищ у демографічній сфері держави. Ці процеси, як вважають

дослідники, мають не лише соціальний, а й глибоко стратегічний вимір, оскільки створюють довготривалі ризики для національної стійкості.

Заюков І., Лавров Р. та Олійник Л. [2] твердять, що надмірне зростання чисельності населення, так і його стрімке скорочення чинять дестабілізуючий вплив на демографічну рівновагу, створюючи ризики для соціально-економічної, фінансової та політичної стабільності суспільства.

У контексті глобалізаційних викликів особливе значення набуває проблема забезпечення демографічної рівноваги. Вчені С. Козловський, Г. Мазур та А. Непиталюк [3, с. 18] у своїх дослідженнях підкреслюють, що поступове скорочення чисельності населення є не лише статистичним показником, а фактором, що безпосередньо впливає на зниження демографічної стійкості, зрушення у структурі продуктивних сил та, як наслідок, на послаблення потенціалу національного розвитку.

Академік НАН України Е. М. Лібанова у своїх публікаціях особливо акцентує на загрозах, пов'язаних із природним скороченням населення та зростанням масштабів еміграції. На її думку, за нинішніх демографічних тенденцій чисельність населення України до середини ХХІ століття може зменшитися до критичної позначки - близько 30 млн осіб [4]. Така динаміка несе прямі загрози для внутрішньої стабільності, функціонування

інституцій і здатності держави забезпечити продовольчу, економічну та соціальну безпеку.

Зі свого боку, академік С. О. Пирожков також наголошує на фундаментальному значенні демографічного чинника в контексті загального розвитку держави. На його переконання, стан демографічного середовища прямо корелює з рівнем економічного зростання, інтелектуального потенціалу нації та політичної стабільності [5, с. 5].

Дослідниця В. Стещенко [6], яка представляє Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, у своїх працях неодноразово підкреслювала важливість подолання демографічної кризи. Вона вказує на необхідність виявлення внутрішніх резервів для стимулювання природного приросту населення, що може стати запорукою зміцнення соціально-економічної та медико-демографічної стійкості держави. Відновлення позитивної демографічної динаміки, на її думку, є ключовим чинником не лише для подолання поточних ризиків, а й для забезпечення довгострокової життєздатності української держави в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.

Отже, демографічна ситуація в Україні характеризується стійкою негативною динамікою, що формує багатофакторні ризики для продовольчої безпеки, зокрема в аспекті зменшення чисельності працездатного населення, зростання навантаження на пенсійну та медичну системи, а також послаблення внутрішнього ринку споживання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є методологічний аналіз впливу демографічних трансформацій на глобальну продовольчу безпеку через призму трансформації попиту на продукти харчування та зміни логіки виробничих, логістичних і розподільчих процесів. Дослідження орієнтоване на виявлення основних викликів, що виникають у результаті змін чисельності населення, урбанізації та старіння, а також на визначення необхідних підходів для пом'якшення мультидименсійних ризиків у сільськогосподарській галузі та продовольчих системах із урахуванням майбутніх змін моделей споживання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Демографічні трансформації охоплюють не лише кількісні зміни чисельності населення, але й якісні зрушення в його віковій, статевій, урбанізаційній та регіональній структурі, що в сукупності формують нову конфігурацію попиту на продукти харчування і змінюють логіку виробничих, логістичних і розподільчих ланцюгів у сфері продовольства.

Згідно з актуальними науковими підходами, темпи приросту населення становлять вагомий виклик для забезпечення глобальної продовольчої безпеки, оскільки посилюють дисбаланси між потребами у харчуванні та можливостями агропродовольчого виробництва. Збільшення чисельності населення тягне за собою зростання потреби у продовольстві, посилюючи тиск на сільськогосподарські системи, інфраструктуру виробництва, розподіл і логістику продуктів харчування. Відповідно,

змінюються вимоги до швидкості та обсягів виробництва, що зумовлює необхідність посилення ефективності та стійкості аграрного сектору.

За даними ООН, до 2025 р. чисельність населення планети перевищить 8 млрд осіб, що свідчить про стрімке зростання порівняно з попередніми десятиліттями. Прогнози демонструють, що до 2050 р. ця цифра може сягнути 9,6–9,7 млрд осіб, що майже на третину змінить поточний рівень в напрямку збільшення [7]. Найшвидші темпи приросту очікуються в країнах, що розвиваються, особливо на африканському континенті, де населення може подвоїтися до середини століття. Водночас у високорозвинених країнах приріст суттєво сповільнюється, де навіть прогнозується скорочення населення [8].

Разом із тим, у глобальному вимірі саме зростання чисельності населення залишається критично важливим викликом, який впливає на продовольчі системи через потребу в масштабнішому та стабільному забезпеченні ресурсами.

У методологічному розрізі приріст населення функціонує як системний фактор, що взаємодіє із виробничими, економічними, екологічними та соціальними процесами, створюючи мультидименсійні ризики для продовольчої безпеки. Зростання чисельності населення збільшує навантаження на обмежені ресурси (землю, воду, енергетику), а також посилює конкуренцію за ці ресурси між різними країнами і регіонами. Погоджуємось з Ю. Кернасюком, що без відповідного зростання продуктивності сільського господарства це призведе до дефіциту продовольства і підвищення цін, що є прямим ризиком для доступності продуктів, особливо для найбільш вразливих верств населення [9].

Варто зазначити, що темпи приросту населення також і змінюють структуру попиту продовольчої системи. Наприклад, регіони з високим демографічним приростом зазвичай характеризуються більшою часткою молоді, що впливає на тип і обсяги споживання. А відсутність адаптованих агрокультурних технологій і слабка інфраструктура в країнах із швидкозростаючим населенням формують дисбаланс між виробництвом і потребами, що підсилює продовольчу уразливість [10].

З огляду на це, методологічні підходи до оцінки ризиків глобальної продовольчої безпеки повинні враховувати демографічні сценарії, які інтегрують дані про темпи приросту населення із прогнозами продуктивності аграрного сектору, розвитком інфраструктури і кліматичними змінами. На нашу думку, саме моделювання таких взаємодій дозволить оцінити потенційні прогалини в постачанні продуктів харчування та планувати відповідні політики.

Гострою проблемою сьогодення є стрімке та затяжне старіння населення, оскільки породжує комплексний набір соціально-економічних і демографічних викликів, котрі безпосередньо впливають на структуру попиту, доступність та якість продовольчих ресурсів. Згідно з оцінками ООН, доля людей віком 65 років і старше у загальній чисельності населення світу зростає динамічно і вже

становить понад 9,5 % у 2021 р. [11]. Прогнозується, що до середини XXI століття цей показник збільшиться більш ніж удвічі, сягнувши 16 % до 2050 р., що ставить старіння у статус глобального демографічного явища з істотним впливом на продовольчу безпеку [12].

Слід відмітити, що старіння населення – це структурна зміна вікової піраміди, яка відображає збільшення частки осіб похилого віку в загальній демографічній структурі. Таке явище спричиняється зниженням рівня народжуваності, зростанням тривалості життя завдяки медичному прогресу, поліпшенню соціально-економічних умов та зміні способів життя. Зменшення коефіцієнта фертильності призводить до депопуляційних процесів у низці регіонів, водночас у багатьох розвинених країнах домінує процес демографічного старіння [11].

Спостерігаємо наявність чітко виражених регіональних відмінностей у темпах старіння населення. Найвищу частку осіб віком 65+ уже сьогодні демонструє Європа, де процес старіння супроводжується низьким рівнем народжуваності та високою тривалістю життя. У Північній Америці ситуація дещо стабілізована за рахунок імміграційних потоків. Натомість Азія демонструє стрімке входження в демографічну старість, що створює додаткові виклики. Африка залишається наймолодшим регіоном, однак поступове зростання тривалості життя свідчить про майбутнє зміщення демографічного навантаження.

Отже, ці тенденції мають безпосередній вплив на продовольчу безпеку як через зміну структури споживання, так і через зниження продуктивного потенціалу, зростання соціальних витрат і потребу в адаптації аграрної політики до демографічних зрушень.

Для наочності ці взаємозв'язки узагальнено на рисунку 1, який вказує напрями впливу процесу старіння населення на основні компоненти продовольчої безпеки.

Досліджуючи демографічні трансформації, варто зупинитись на процесах урбанізації. Урбанізація – це демографічний процес, що характеризується зростанням частки міського населення, розширенням міських територій та трансформацією соціальної і економічної структури суспільства [13]. Даний процес має багатовимірний вплив на продовольчу безпеку, а зокрема, на доступність, стабільність та якість продовольства, баланс попиту і пропозиції, логістичні ланцюги постачання, а також довготермінову стійкість виробничих систем.

Однією з базових характеристик урбанізації є концентрація населення у великих містах, що супроводжується зниженням частки сільського населення, яке є безпосереднім виробником продовольства. Така демографічна перебудова провокує посилений тиск на продовольчі системи, адже міські споживачі, як правило, не залучені до виробництва їжі і залежать від ефективної логістики та стабільності агропродовольчих ланцюгів.

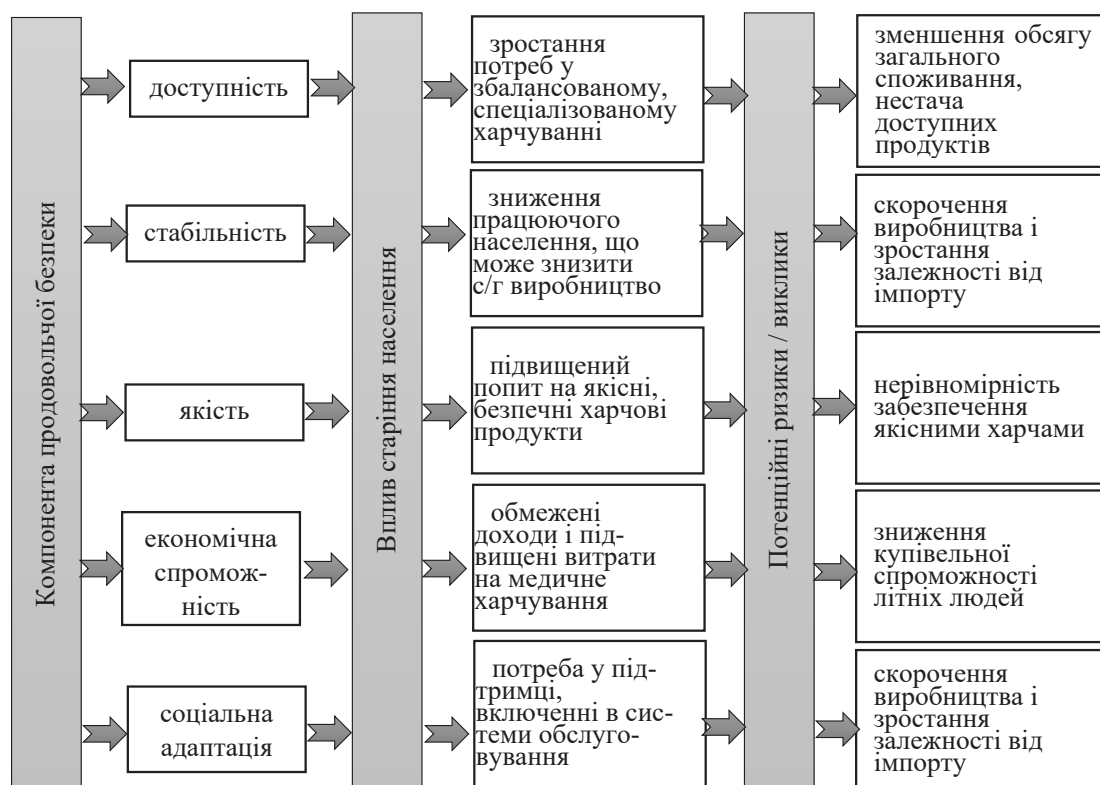

Рис. 1. Вплив старіння населення на основні компоненти продовольчої безпеки

Джерело: систематизовано та узагальнено автором

Важливо підкреслити, що урбанізація змінює структуру споживання продуктів харчування. Зростання прибутків у містах, зміна стилю життя, збільшення попиту на оброблені, готові до вживання харчі призводять до ускладнення дієтичних моделей, створюють вищі вимоги до якості і безпеки продуктів, а також загострюють навколишньоекологічні виклики через збільшене використання ресурсів (води, енергії) для виробництва такого асортименту продуктів [14].

Значним ризиком, що породжується урбанізацією, є підвищена залежність міського населення від зовнішніх джерел постачання продовольства. Масове скупчення людей у мегаполісах вимагає розвинутої інфраструктури зберігання, транспортування і розподілу продовольчих ресурсів, яка є вразливою до збоїв через природні катастрофи, політичні конфлікти чи економічні потрясіння [15, с. 48]. Порушення логістичних ланцюгів спричиняє перебої в доступі до базових харчових товарів, посилення цінової нестабільності та зниження рівня продовольчої безпеки міського населення.

Наступним важливим чинником ризику у системі глобальної продовольчої безпеки є міграційні потоки, як внутрішні, так і зовнішні, котрі формують неоднозначні та комплексні впливи на всі її складові. Цей аспект особливо актуальний у контексті сучасних кризових явищ, таких як воєнні конфлікти, економічні спади, зміна клімату та соціальні трансформації, що стимулюють інтенсивні переміщення населення у межах країн і між державами.

Внутрішня міграція, що включає переміщення населення з сільських у міські райони, суттєво змінює структуру робочої сили в аграрних регіонах та впливає на обсяг і стабільність виробництва продуктів харчування. Зменшення чисельності населення у сільських місцевостях призводить до дефіциту працівників у сільському господарстві, пов'язаної з цим втрати технічних навичок та зниження продуктивності аграрного виробництва. На рівні домогосподарств спостерігається зміна доступності та вартості ресурсів, що прямо позначається на можливостях забезпечення продуктами харчування. Наслідком цих процесів є підвищення уразливості продовольчих систем перед кризами, зокрема в країнах, що розвиваються [16, с. 38].

Зовнішня міграція, або міжнародні переміщення населення, має ще більш складний вплив. Трудова міграція забезпечує потенціал зростання обсягів продовольчого виробництва у країнах призначення за рахунок залучення додаткової робочої сили, що може підвищувати ефективність аграрного сектора та сприяти продовольчій стійкості цих держав. Водночас країни походження мігрантів відчують негативні наслідки у вигляді втрати кваліфікованої робочої сили, що є загрозою для продовольчої безпеки на їхньому рівні через зниження обсягів виробництва та потенціал погіршення соціально-економічних умов.

Важливо зазначити, що міграція має не лише прямі економічні та демографічні наслідки, а й глибокий соціокультурний вплив, що в більш довго-

строковій перспективі трансформує споживчі моделі та попит на продукти харчування. Міжкультурні контакти та змішання традиційних харчових раціонів можуть ускладнити виконання продовольчої політики, орієнтованої на конкретні етнічні групи, і водночас створити ризики для соціальної стабільності.

У контексті цих демографічних трансформацій не менш важливим є аналіз змін у структурі домогосподарств, оскільки саме вони виступають основними одиницями споживання, заощадження та прийняття економічних рішень, що безпосередньо впливають на рівень продовольчої безпеки. В рамках методологічного дослідження ці трансформації розглядаються як фактор, що впливає на попит, способи споживання, логістику та стійкість продовольчих систем.

Важливо виділити кілька актуальних тенденцій, що мають вагомий вплив на ризик продовольчої безпеки. Перш за все, зростає частка одноособових домогосподарств чи пар без дітей, що типово для розвинених країн із високим рівнем урбанізації. Це веде до зростання питомої ваги індивідуалізованого споживання, підвищення питомих витрат на одиницю споживача, а також до ускладнень у прогнозуванні попиту через більшу варіативність дієтичних звичок. Зменшення розмірів домогосподарств паралельно супроводжується втратою ефекту спільної економіки при закупівлі та приготуванні їжі, що призводить до вищих за структурою витрат і підвищеної залежності від формально організованих ланцюгів постачання.

Другим критичним фактором є зміна складу домогосподарств у багатогранних культурних контекстах через міграційні процеси. Міграція спричиняє трансформацію традиційних сімейних структур, підвищує частку дистантних сімей, а також збільшує число неповних домогосподарств, у яких відсутня одна або дві основні опікунські фігури. Це негативно впливає на логістику продовольчого забезпечення, особливо через обмеження в соціальних функціях родини, включно з готуванням та спільним харчуванням, а також може призводити до погіршення якості харчування дітей і осіб літнього віку через дефіцит підтримки.

Третім вектором змін є демографічні зрушення, що створюють нові типи домогосподарств, зокрема сім'ї з тривалим періодом локальної роз'єднаності, багатопокілні домогосподарства з малою економічною мобільністю та зростання ринку орендованого житла, що супроводжується низьким рівнем продовольчої самостійності домогосподарств. Все це формує зони високої продовольчої вразливості, де фактори ризику накладені на очікування нестабільності доходів, недоступності якісної їжі та обмеженості доступу до продовольчих систем.

У результаті проведеного методологічного дослідження демографічних трансформацій та їх впливу на глобальну продовольчу безпеку, нами здійснено графічну візуалізацію основних чинників і характеру їх впливу на складові продовольчої системи (рис. 2).

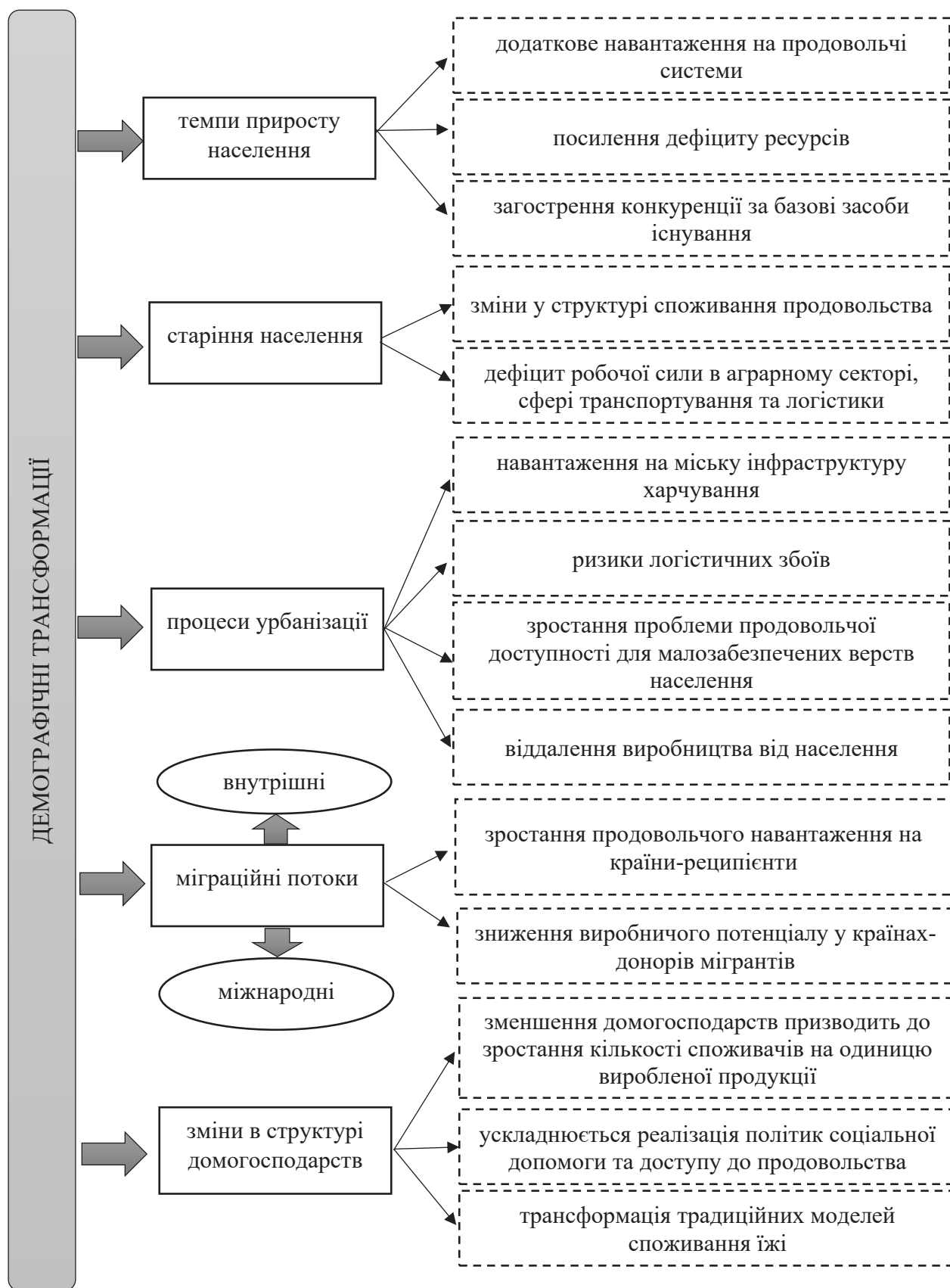

Рис. 2. Демографічні трансформації як чинники ризику глобальної продовольчої безпеки

Джерело: побудовано автором самостійно

Отже, демографічні трансформації виступають пріоритетним фактором, що істотно впливає на динаміку і стійкість глобальної продовольчої безпеки. Зміни у чисельності, віковій структурі, просторовому розміщенні та організації домогосподарств визначають не лише обсяги попиту на продукти харчування, але й ускладнюють виробничо-логістичні моделі функціонування продовольчих систем у світі. Наростання темпів приросту населення в окремих регіонах супроводжується зростанням ресурсного навантаження на сільське господарство, інфраструктуру та системи розподілу, що поглиблює ризики дефіциту продовольства й нерівномірного доступу до ресурсів. Водночас скорочення населення й старіння у розвинених країнах формують нетривіальні виклики для трудового потенціалу й інноваційного

розвитку агропродовольчої сфери.

Висновки. Демографічні зрушення мають властивість посилювати взаємозалежність між різними складниками глобальної продовольчої безпеки: економічними, соціальними, екологічними та інституційними. Зауважимо, що будь-які дисбаланси у демографічній сфері перетворюються на багатофакторні ризики для забезпечення стабільності постачання і якості продовольства, а також здатності суспільства адаптуватися до зовнішніх та внутрішніх шоків. З огляду на це, подальше наше дослідження буде спрямоване на вивчення змін моделей споживання продуктів харчування в контексті демографічних трансформацій, що дозволить комплексно оцінити потенційні ризики та виробити адекватні стратегії забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Список використаних джерел:

1. Грішнова О.А., Харазішвілі Ю.М. Демографічна безпека України: індикатори, рівень, загрози. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 2. С. 65–80.
2. Заюков І., Лавров Р., Олійник Л. Сучасні тенденції природного руху населення як фактору забезпечення демографічної стійкості України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-12>
3. Козловський С.В., Мазур Г.Ф., Непиталюк А.В. Демографічна стійкість суспільства як основа економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2019. № 10. С. 14–19.
4. Сайт Національної академії наук. Інтерв'ю академіка Елли Лібанової: «Україна може рухатись швидше. Якщо не змінюватиме напрям і правила». Київ, 2021. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=7388>
5. Пирожков С.І. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України. *Демографія та соціальна економіка*. 2004. № 1-2. С. 5-20.
6. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії / за ред. В.С. Стешенко. Київ: Інститут економіки НАН України, 2001. 560 с.
7. Населення Землі до 2025 р. перевищить 8 млрд осіб. *РБК-Україна*. 2013. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/naselenie-zemli-k-2025-g-prevysit-8-mlrd-chelovek---oon-14062013111100>
8. ООН прогнозує, що до 2025 року населення Землі перевищить 8 млрд осіб. *Український тиждень*. 2013. URL: <https://tyzhden.ua/oon-prohnozuie-shcho-do-2025-roku-naselennia-zemli-perevyshchyt-8-mlrd-osib/>
9. Кернасюк Ю. Глобальна продовольча безпека: старі проблеми, нові виклики та ефективні рішення. *GrowHow*. 2022. URL: <https://www.growhow.in.ua/globalna-prodovolcha-bezpeka-stari-problemy-novi-vyklyky-ta-efektyvni-rishennia/>
10. ОЕСР і ФАО: Прогноз для аграріїв на 10 років. *AgroPortal*. 2020. URL: <https://agroportal.ua/news/mir/oesr-i-fao-prognoz-dlya-agrariiev-na-10-let>
11. Мірошниченко Б. Населення Землі швидко старіє, не вистачає працівників. Чи готова до цього світова економіка і що чекає на Україну? *Економічна правда*. 2022. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2022/01/26/681778/>
12. Антощенко В., Семперович І. Основи глобального продовольчого забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-26>
13. Vasylieva N., James H. The effect of urbanization on food security and agricultural sustainability. *Economics and Sociology*. 2021. Vol.14. No. 1. P. 76–88. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5507>
14. Сергієнко Л.В. Екологічні наслідки урбанізації в системі загроз безпеці урбанізованим територіям. *Право та управління*. №4. 2021. С. 147–158.
15. Живко М.А., Нагірна Н.І. Вплив геополітичних ризиків на забезпечення продовольчої безпеки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2024. Випуск 3 (167). С. 46-53.
16. Погорєлова О. В. Визначальні детермінанти сучасних тенденцій формування продовольчого потенціалу. *Агросвіт*. 2022. № 7-8. С. 36–46. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.7-8.36>

References:

1. Hrishnova O. A., Kharazishvili Yu. M. (2019) Demohrafichna bezpeka Ukrainy: indykatory, riven, zahrozy [Demographic security of Ukraine: indicators, level, threats]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 2, pp. 65–80. (in Ukrainian)
2. Zaiukov I., Lavrov R., Oliinyk L. (2021) Suchasni tendentsii pryrodnoho rukhu naselennia yak faktoru zabezpechennia demohrafichnoi stiikosti Ukrainy [Current trends of natural population change as a factor in ensuring demographic stability of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-12> (in Ukrainian)
3. Kozlovskiy S. V., Mazur H. F., Nepytyaliuk A. V. (2019) Demohrafichna stiikist suspilstva yak osnova ekonomichnoho rozvytku [Demographic stability of society as a basis for economic development]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 10, pp. 14–19. (in Ukrainian)

4. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy (2021) Interv'iu akademika Elly Libanovoi: «Ukraina mozhe rukhatys shvydshche. Iakshcho ne zminiuvatyne napriam i pravyla» [Interview with academician Ella Libanova: "Ukraine can move faster. If it does not change direction and rules"]. Available at: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=7388> (in Ukrainian)
5. Pyrozhekov S. I. (2004) Demografichniy faktor u hlobalnii stratehii rozvytku Ukrainy [Demographic factor in Ukraine's global development strategy]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 1–2, pp. 5–20. (in Ukrainian)
6. Steshenko V. S. (ed.) (2001) Demografichna kryza v Ukraini. Problemy doslidzhennia, vytoky, skladovi, napriamy protydiv [Demographic crisis in Ukraine. Research problems, origins, components, counteraction strategies]. Kyiv : Instytut ekonomiky NAN Ukrainy, 560 p. (in Ukrainian)
7. RBC-Ukraina (2013) Naseleattia Zemli do 2025 r. perevysht 8 mlrd osib [World population will exceed 8 billion by 2025]. Available at: <https://www.rbc.ua/ukr/news/naselenie-zemli-k-2025-g-prevysit-8-mlrd-chelovek---oon-14062013111100> (in Ukrainian)
8. Ukrainskyi tyzhden (2013) OON prohnozuie, shcho do 2025 roku naseleattia Zemli perevysht 8 mlrd osib [UN predicts that world population will exceed 8 billion by 2025]. Available at: <https://tyzhden.ua/oon-prohnozuie-shcho-do-2025-roku-naseleattia-zemli-perevysht-8-mlrd-osib/> (in Ukrainian)
9. Kernasiuk Yu. (2022) Hlobalna prodovolcha bezpeka: stari problemy, novi vyklyky ta efektyvni rishennia [Global food security: old problems, new challenges and effective solutions]. GrowHow. Available at: <https://www.growhow.in.ua/hlobalna-prodovolcha-bezpeka-stari-problemy-novi-vyklyky-ta-efektyvni-rishennia/> (in Ukrainian)
10. OECD & FAO (2020) OESR i FAO: Prohnoz dlia ahrariiv na 10 rokiv [OECD and FAO: 10-year forecast for farmers]. AgroPortal. Available at: <https://agroportal.ua/news/mir/oesr-i-fao-prohnoz-dlya-agrariiev-na-10-let> (in Ukrainian)
11. Miroshnychenko B. (2022) Naseleattia Zemli shvydko stariie, ne vystachaie pratsivnykiv. Chy hotova do tsoho svitova ekonomika i shcho chekaie na Ukrainu? [The world's population is aging fast, workers are lacking. Is the global economy ready and what awaits Ukraine?]. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://epravda.com.ua/publications/2022/01/26/681778/> (in Ukrainian)
12. Antoshchenkova V., Semperovych I. (2024) Osnovy hlobalnoho prodovolchoho zabezpechennia [Fundamentals of global food security]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-26> (in Ukrainian)
13. Vasyliieva N., James H. (2021) The effect of urbanization on food security and agricultural sustainability. *Economics and Sociology*, vol. 14, no. 1, pp. 76–88. Available at: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5507>
14. Serhiienko L. V. (2021) Ekologichni naslidky urbanizatsii v systemi zahroz bezpetsi urbanizovanykh terytoriiah [Environmental consequences of urbanization in the system of threats to the safety of urbanized areas]. *Pravo ta upravlinnia*, no. 4, pp. 147–158. (in Ukrainian)
15. Zhyvko M. A., Nahirna N. I. (2024) Vplyv heopolitychnykh ryzykiv na zabezpechennia prodovolchoi bezpeky [The impact of geopolitical risks on food security]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 3(167), pp. 46–53. (in Ukrainian)
16. Pohorielova O. V. (2022) Vyznachalni determinanty suchasnykh tendentsii formuvannia prodovolchoho potentsialu [Key determinants of current trends in food potential formation]. *Ahrosvit*, no. 7–8, pp. 36–46. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.7-8.36> (in Ukrainian)

DEMOGRAPHIC TRANSFORMATIONS AS RISK FACTORS FOR GLOBAL FOOD SECURITY

Summary. The article examines demographic transformations as key determinants that have a systemic impact on the formation and maintenance of global food security in the context of the growing instability of the global economic environment. Particular attention is focused on the analysis of qualitative and quantitative changes in demographic indicators, in particular in the population, its age and gender structure, the level of urbanization, regional concentration and migration processes. These factors cause a change in the configuration of global demand for food, transform consumer priorities, and force the adaptation of production, logistics, and distribution mechanisms in food systems. It has been proven that rapid population growth, especially in low-income countries, puts a lot of pressure on agricultural systems, infrastructure, and natural resources (water, soil, energy), causing structural imbalances in food supply. This, in turn, increases the risks of food shortages, price fluctuations, logistical disruptions, and exacerbation of social tensions due to unequal access to quality food. It has been established that demographic aging, which is characteristic of most developed countries, leads to changes in eating habits and requires a reorientation of agri-food chains to products with higher biological value, easier digestibility and medical and dietary orientation. The study emphasizes the need to integrate demographic scenarios into strategic planning of food systems, taking into account not only the productivity of the agricultural sector, but also climate change, natural resource degradation, the introduction of digital technologies, and socio-economic trends. It is argued that only an interdisciplinary approach that combines demographic forecasting, economic modeling, environmental assessment and institutional adaptation can ensure proper efficiency in countering systemic food security risks. Thus, the article substantiates the critical importance of a comprehensive analysis of demographic change and proposes a conceptual framework for the development of adaptive, flexible and sustainable strategies for managing food security at the global level.

Keywords: demographic transformations, global food security, population growth, population aging, urbanization, food systems, agri-food production, food security risks.